

Anonimizuota versija

Vertimas

C-284/24 - 1

Byla C-284/24

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2024 m. balandžio 23 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

High Court (Aukštasis teismas, Airija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. balandžio 12 d.

Pareiškėjas:

LD

Atsakovai:

Criminal Injuries Compensation Tribunal (Nusikalstamomis veikomis padarytos žalos atlyginimo teismas, Airija)

Minister for Justice and Equality (Teisingumo ir lygybės ministras, Airija)

Airija

Attorney General (generalinis prokuroras, Airija)

<...>

HIGH COURT

<...>

[Nacionalinė nuoroda]

<...>

LT

**BYLOJE DĖL PRAŠYMO EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO
TEISMUI PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ PAGAL
SUTARTIES DĖL EUROPOS SĄJUNGOS VEIKIMO
267 STRAIPSNĮ**

<...> [nurodytos šalys]

<...> [Nacionalinės procedūros, po kurios priimama nutartis pateikti prejudicinį klausimą, etapai]

<...> 2023 m. liepos 28 d. teismui sutikus atidėti savo sprendimo priėmimą, kad būtų oficialiai priimta nutartis kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą <...>,</p></div>

ir 2024 m. kovo 22 d. elektroniniu būdu priėmus rašytinį sprendimą, pridėtą prie šios nutarties kaip priedas,

ir šalims <...> pateikus patvirtinamuosius dokumentus, kad būtų paprasčiau oficialiai pateikti prašymą Europos Sąjungos Teisingumo Teismui, bei pridėjus šiuos dokumentus prie minėto rašytinio sprendimo <...> <...> <...>, įskaitant tris medicininės ekspertizės išvadas, kuriose detalai aprašyti pareiškėjo patirti sužalojimai <...>,</p></div>

NUTARTA pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį <...> pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui 2024 m. kovo 22 d. rašytiniame [High] Court sprendime nurodytus <...> klausimus, kurie suformuluoti taip[:]

<...> [pakartoti toliau pateikti klausimai]

IR NUTARTA, kad šios bylos nagrinėjimas iš esmės sustabdomas, kol Europos Sąjungos Teisingumo Teismas priims sprendimą.

Teismas <...> atideda iki šiol patirtų bylinėjimosi išlaidų klausimo sprendimą

<...>

<...> [teismo kanclerio vardas ir pavardė]

<...> **TEISMO KANCLERIS**

Priimta: 2024 m. balandžio 22 d.

<...> [šalių atstovai]

Pirmiau nurodytas priedas

<...>

HIGH COURT

[2024] IEHC 171

<...>

2024 M. KOVO 22 D.

<...> [nacionalinės bylos numeris]

<...> [nurodytos šalys]

PRAŠYMA PRIIMTI PREJUDICINI SPRENDIMA TEIKIANTIS TEISMAS

1 Šį prašymą teikia Airijos *High Court* <...> (toliau – *prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas*) <...>

2 <...> [duomenys apie įteikimą]

PAGRINDINĖS BYLOS ŠALIŲ TAPATYBĖ

3 <...>

GINČO DALYKAS

4 Šioje byloje (toliau – **plenarinis procesas**) pareiškėjas kreipėsi į *Criminal Injuries Compensation Tribunal* (Nusikalstamomis veikomis padarytos žalos atlyginimo teismas, toliau – **Teismas**) su prašymu priteisti žalos atlyginimą pagal Nusikalstamomis veikomis padarytos žalos atlyginimo schemą (toliau – **Schema**).

5 Ši Schema yra teisės aktuose nenumatytas mechanizmas, kuriuo valstybė šiuo metu įgyvendina savo įsipareigojimus pagal 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvą 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms (toliau – **Žalos atlyginimo direktyva**)¹. Pirmasis atsakovas, Teismas, yra įstaiga, atsakinga už Schemos įgyvendinimą valstybėje. Antroji atsakovė yra vyriausybės institucija, atsakinga už tai, kad Teismas veiksmingai taikytų Schemą. Trečioji atsakovė yra teisės subjektas, pagal teisės aktus atsakingas už antrosios atsakovės, jos tarnautojų ir (arba) atstovų veiksmus. Ketvirtasis atsakovas yra pagal Airijos Konstituciją paskirtas valstybės teisėsaugos pareigūnas, [kuriam] iškelta byla kaip atstovui. Pirmasis–ketvirtasis atsakovai toliau vadinami atsakovais ir (arba) valstybe.

6 Per plenarinį procesą kilęs klausimas, dėl kurio prireikė pateikti šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal 267 straipsnį, yra štai toks: ar neįtraukus į Schemą bendrosios žalos, įskaitant dėl sukkelto skausmo ir kančių patirtą žalą, atlyginimo

¹ Nors Schema iš esmės priimta anksčiau nei Žalos atlyginimo direktyva.

neapginta pareiškėjo teisė į teisingą ir tinkamą kompensaciją pagal Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalį. Visos prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nagrinėjamos bylos šalys sutaria, kad reikia pateikti prašymą pagal 267 straipsnį.

FAKTINĖS BYLOS APLINKYBĖS

Užpuolimas

- 7 2015 m. liepos 12 d. pareiškėjas, Ispanijoje gimęs kvalifikuotas programinės įrangos inžinierius, Airijoje tapo sunkaus nusikaltimo auka – jį **gatvėje šalia namų** užpuolė asmenų grupė. Trys asmenys, iš kurių du buvo nepilnamečiai, buvo patraukti baudžiamojon atsakomybėn ir nuteisti už įvairias per užpuolimą padarytas nusikalstamas veikas. Pareiškėjas negalėjo nustatyti nepilnamečių užpuolikų tapatybės.
- 8 Per užpuolimą pareiškėjas patyrė sunkų ir ilgalaikį akies sužalojimą bei kitų sužalojimų. Advokato jo vardu Teismui pateiktame pareiškime jo patirti sužalojimai buvo detaliam apibūdinti taip:

[Pareiškėjas] buvo užpultas keturių asmenų grupės, kurie jį spyriais pargriovė ant žemės ir paskui toliau spardė gulintį apie 20 minučių. Per užpuolimą [pareiškėjas] prarado sąmonę. Jis patyrė keletą akių sužalojimų, įskaitant kairiosios akiduobės dugno lūžį visai šalia regos nervo. Jam teko atlikti akių operaciją ir jis neteko dalies regėjimo kairiąja akimi. Šiuo metu jam taip pat dvejinasi akyse dėl akies raumens padėties pakeitimo. Buvo lūžęs [pareiškėjo] žandikaulis ir nuskilęs dantis. Jis patyrė kairiojo peties sumušimą. Tam tikrą laiką jis turėjo dėvėti kairės rankos įtvarą ir ši ranka liko iš dalies imobilizuota. Jis taip pat patyrė juosmens ir krūtinės sužalojimų. Be to, dėl užpuolimo [pareiškėjas] patyrė psichologinę traumą ir jaučia nerimą <...>

Šiuo metu [pareiškėjas] kenčia skausmą ir yra iš dalies praradęs regėjimą kairiąja akimi. Jam ir toliau dvejinasi abiejose akyse, ypač atsibudus ryte. Jo kairioji ranka vis dar iš dalies imobilizuota. Jis taip pat tebejaučia psichologinę įtampą ir nerimą. Jo dantis vis dar nuskilęs <...>

Dėl šio įvykio [pareiškėjas] nėjo į darbą <...>

[Pareiškėjas] buvo atleistas iš darbo ir šiuo metu yra bedarbis^{2c}.

² Per plenarinį procesą prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiame teisme pareiškėjas pateikė tris medicinines ekspertizės išvadas, kuriose išsamiau aprašyti jo patirti sužalojimai. <...>

Pareiškėjo pagal Schema pateiktas prašymas

- 9 2015 m. spalio 1 d. pareiškėjas pagal Schema pateikė Teismui prašymą dėl kompensacijos. 2019 m. vasario 14 d. pareiškėjui buvo pranešta apie Teismo sprendimą (toliau – **Sprendimas**), kuriuo jam buvo priteista 645,65 EUR dydžio kompensaciją pagal Schema (toliau – **Kompensacija**).
- 10 Sprendime, be kita ko, buvo nurodyta:

„Dėl 2015 m. liepos 12 d. Dublino mieste įvykusio smurtinio užpuolimo ir sumušimo [pareiškėjas] patyrė kūno sužalojimų ir nuostolių, kai buvo užpultas grupės asmenų, įskaitant nepilnamečius, gatvėje šalia savo namų; kai kurie iš tų asmenų buvo patraukti atsakomybėn už įvairias nusikalstamas veikas. [Pareiškėjas] iki šiol nėra gavęs kompensacijos.

Teismas yra įsitikinęs, kad prašomos kompensuoti savo lėšomis padengtos išlaidos yra tiesiogiai susijusios su smurtiniais nusikaltimais ir prašymas atitinka Bendrosios schemas sąlygas <...>

Teismas pažymi, kad [pareiškėjas] neprašė atlyginti dėl dantų sužalojimų patirtų išlaidų.

Teismas ex gratia priteisia [pareiškėjui] 645,62 EUR sumą su smurtiniais nusikaltimais, dėl kurių pateiktas pareiškimas, tiesiogiai susijusioms išlaidoms, įskaitant patvirtintus dokumentais, padengti.

Pagal Schema Teismas negali priteisti [pareiškėjui] iš jo per užpuolimą pavogtų grynųjų pinigų sumos arba kompensacijos už kitus turtinius nuostolius ar žalą.“

- 11 2019 m. vasario 14 d. Teismo rašte nebuvo nurodytas Kompensacijos paskirstymas ir 2019 m. balandžio 3 d. pareiškėjo advokatai paprašė jį pateikti. 2019 m. balandžio 10 d. raštu Teismas pareiškėjo advokatams pateikė priteistos kompensacijos paskirstymą, kuris buvo štai toks:

<i>„Mokestis už vairuotojo pažymėjimo keitimą</i>	<i>44,20 EUR</i>
<i>Akinių keitimo kaina</i>	<i>339,00 EUR</i>
<i>Vaistai</i>	<i>28,82 EUR</i>
<i>Ligoninė</i>	<i>100,00 EUR</i>
<i>Kelionės išlaidos</i>	<i>133,63 EUR</i>
<i>Iš viso</i>	<i>645,65 EUR“</i>

- 12 Pareiškėjas nurodė tik 645,65 EUR išlaidų, taigi priteista kompensacija atspindi visas savo lėšomis padengtas išlaidas, dėl kurių buvo pareikštas reikalavimas.

Pagal Schemos nuostatas Kompensacija buvo priteista tik už pareiškėjo savo lėšomis padengtas išlaidas ir ji nebuvo skirta bendrajai žalai, įskaitant dėl sukkelto skausmo ir kančių patirtą žalą, atlyginti, nepaisant sunkių ir ilgalaikių sužalojimų, kurie jam buvo padaryti per užpuolimą.

Plenarinis procesas

- 13 2019 m. rugpjūčio 2 d. pareiškėjas inicijavo plenarinį procesą, prašydamas, be kita ko:
- *pripažinti, kad Schema yra nesuderinama su valstybės įsipareigojimu pagal 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvą 2004/80/EB ir (arba) Pagrindinių teisių chartijos 1 ir (arba) 3 ir (arba) 4 ir (arba) 7 ir (arba) 9 straipsnius, nes neapima bendrosios žalos, įskaitant dėl sukkelto skausmo ir kančių patirtą žalą, taigi joje nenumatyta teisinga ir tinkama kompensacija;*
 - *pripažinti, kad pareiškėjas, kaip nuo nusikalstamos veikos nukentėjęs asmuo, kurio teisę į žalos atlyginimą valstybė privalo apginti, turi teisę į dėl sukkelto skausmo ir kančių patirtos žalos atlyginimą.*

NACIONALINĖ SCHEMA

- 14 Schema yra teisės aktuose nenumatyta administracinė schema, finansuojama ribotomis metinėmis pinigėmis dotacijomis ir ja siekiama atitinkamais atvejais sumokėti kompensaciją asmenims, patyrusiems sužalojimų dėl nusikalstamų veikų.
- 15 Tokios Schemos prirėkė dėl to, kad nukentėjusieji nuo nusikalstamų veikų neturėjo realių veiksmingų teisių gynimo priemonių patirtai žalai atlyginti (įskaitant tai, kad nusikalstamą veiką padariusių asmenų gali būti neįmanoma nustatyti arba jie gali neturėti pakankamai lėšų žalai atlyginti, jeigu būtų patraukti atsakomybėn kituose procesuose). Schemos sukūrimą 1974 m. lėmė, be kita ko, 1972 m. pabaigoje ir 1973 m. pradžioje Dubline įvykę teroristiniai sprogdinimai.
- 16 Nuo 1972 m. spalio 1 d. asmenys, patyrę žalos dėl Airijos valstybės jurisdikcijai priskiriamų smurtinių nusikalstamų veikų, gali kreiptis dėl pagal Schemą numatytų teisių gynimo priemonių. Schema buvo parengta siekiant, kad ji būtų suprantama asmeniui, turinčiam mažai teisinių žinių arba jų neturinčiam, ir kad asmeniui, veikiančiam savo vardu, kreipiantis į Teismą neprireiktų teisinės pagalbos.
- 17 Teismas buvo įsteigtas 1974 m. gegužės 8 d. Schemai įgyvendinti ir prašymams nagrinėti pirmąja instancija; jis atsirado anksčiau nei buvo priimta Žalos atlyginimo direktyva. Schema buvo iš dalies pakeista du kartus nuo jos

sukūrimo – 1986 m. (šios redakcijos Schema taikoma per plenarinį procesą^{<...>}) ir 2021 m.^{<...>}

- 18 Schemos 1 punkte nustatyta, kad kompensacija už kūno sužalojimą gali būti išmokėta, „jei sužalojimas tiesiogiai susijęs su smurtine nusikalstama veika <...>“. Iš pradžių Schemoje buvo numatytas bendrosios žalos, įskaitant dėl sukkelto skausmo ir kančių patirtą žalą, atlyginimas, tačiau jis buvo panaikintas 1986 m., nes tai buvo didelė našta valstybės finansiniams ištekliams gilaus ekonomikos nuosmukio laikotarpiu.
- 19 Pagal 1986 m. iš dalies pakeistą Schemą buvo leidžiama kaip kompensaciją išmokėti nukentėjusiajam *ex gratia* išmoką. Konkrečiai kalbant, jos 6 punkte buvo numatyta, kad Teismas priteisia kompensaciją remdamasis žalos atlyginimu pagal *Civil Liability Act 1995* (1995 m. Civilinės atsakomybės įstatymas (su pakeitimais)), išskyrus atvejus, kai kompensacija nemokama:
- a) *kaip padarytą žalą viršijančių nuostolių (angl. exemplary damages), baudžiamųjų nuostolių (angl. vindictive damages) arba padidintų nuostolių (angl. aggravated damages) atlyginimas;*
 - b) *už nukentėjusiajai dėl seksualinės nusikalstamos veikos gimusio vaiko išlaikymą;*
 - c) *už tikėtinos gyvenimo trukmės praradimą arba sutrumpėjimą;*
 - d) *nukentėjusiajam mirus – jo įpėdiniams; arba*
 - e) *kiek tai susiję su 1986 m. balandžio 1 d. arba po šios datos patirtu sužalojimu sukeltu skausmu ir kančiomis. (Išskirta mano)*
- 20 Schemoje nenustatyta pagal ją mokėtinos kompensacijos viršutinės ribos. Pagal Schemą neatlyginamos bylinėjimosi išlaidos.
- 21 Pagrindinis per plenarinį procesą nagrinėjamas ginčas kilo dėl žalos, nukentėjusiojo patirtos dėl sukkelto skausmo ir kančių, atlyginimo netaikymo ir jo suderinamumo su Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalimi.

TEISINIS PAGRINDAS

Europos Sąjungos teisė

Žalos atlyginimo direktyva

- 22 Pagal Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalį iš valstybių narių reikalaujama tiek vidaus, tiek tarpvalstybiniais atvejais ginti tyčinių smurtinių nusikaltimų aukų teises suteikiant „*sąžiningą ir atitinkamą [teisingą ir tinkamą] kompensaciją*“; šis reikalavimas suformuluotas taip:

„Visos valstybės narės užtikrina, kad jų nacionalinės taisyklės numatytų kompensacijų smurtinių tyčinių nusikaltimų, padarytų atitinkamose jų teritorijose, aukoms schemas, kurios garantuotų sąžiningą ir atitinkamą [teisingą ir tinkamą] kompensaciją aukoms.“

- 23 Žalos atlyginimo direktyvos konstatuojamosiose dalyse pagrindiniai jos tikslai išdėstyti taip:

„1) Vienas iš Europos bendrijos tikslų – panaikinti tarp valstybių narių kliūtis laisvam asmenų ir paslaugų judėjimui. <...>

3) Savo 1999 m. spalio 15 ir 16 d. posėdyje Tampere Europos Vadovų Taryba pakvietė parengti būtiniausius nusikaltimų aukų apsaugos standartus, visų pirma dėl nusikaltimų aukų galimybės siekti teisingumo ir jų teisių į kompensaciją už žalą, įskaitant teises išlaidas. <...>

6) Nusikaltimų aukoms Europos Sąjungoje turėtų būti suteikta teisė į sąžiningą ir atitinkamą [teisingą ir tinkamą] kompensaciją dėl jų patirtų sužalojimų, neatsižvelgiant į tai, kurioje Europos bendrijos vietoje buvo įvykdytas nusikaltimas.

7) Ši direktyva įdiegia bendradarbiavimo sistemą, palengvinančią nusikaltimų aukoms gauti kompensaciją esant užsienyje, kuri turėtų veikti remiantis valstybių narių schemomis dėl kompensacijų smurtinių tyčinių nusikaltimų, įvykdytų atitinkamose jų teritorijose, aukoms. Todėl visose valstybėse narėse turėtų veikti kompensavimo mechanizmas. <...>

10) Nusikaltimų aukos dažnai negalės gauti kompensacijos iš nusikaltėlio, kadangi jis gali neturėti reikiamų lėšų priteisti žalai atlyginti arba todėl, kad nusikaltėlio tapatybė nebus nustatyta ar jis nebus patrauktas baudžiamojon atsakomybėn.“

Sąjungos teismų jurisprudencija

- 24 Teisingumo Teismas nėra daug nagrinėjęs Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalies. Nors nėra bylų, kuriose būtų tiesiogiai ir galutinai išspręstas pagrindinis klausimas, dėl kurio ginčijamasi per plenarinį procesą, t. y. ar turi būti atlyginta turtinė ir neturtinė žala, įskaitant dėl sukkelto skausmo ir kančių patirtą žalą, ir koku mastu tai turi būti padaryta, neseniai priimtame Teisingumo Teismo sprendime **BV** pateikta naudingos informacijos.

Teisinga ir tinkama kompensacija

- 25 Byloje, kurioje priimtas Sprendimas **BV**, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė tą prašymą siekdamas, be kita ko, išsiaiškinti, ar nustatyto 4 800 EUR dydžio kompensacija, skiriama nukentėjusiesiems nuo seksualinio smurto, pagal Italijos kompensavimo schemą gali būti laikoma „*teisinga ir*

tinkama“, kaip tai suprantama pagal Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalį.

26 Teisingumo Teismas konstatavo, kad nors pagal Žalos atlyginimo direktyvą nedraudžiama numatyti fiksuoto dydžio kompensacijų, neatrodo, kad 4 800 EUR suma būtų „*teisinga ir tinkama kompensacija*“, kaip tai suprantama pagal 12 straipsnio 2 dalį. Tą sprendimą Teisingumo Teismas grindė šiais principais:

i) valstybės narės turi diskreciją nustatyti mokėtinos kompensacijos dydį ir tokios kompensacijos nustatymo tvarką (58 ir 61 punktai);

ii) kompensaciją išmoka valstybės narės, kurios teritorijoje padarytas nusikaltimas, kompetentinga institucija pagal nacionalinę kompensacijų schemą, „*kurios finansinį gyvybingumą reikia užtikrinti, kad būtų užtikrinta teisinga ir tinkama kompensacija visoms smurtinių tyčinių nusikaltimų <...>, aukoms*“ (59 punktas);

iii) „*teisinga ir tinkama kompensacija*“, kaip tai suprantama pagal Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalį, nebūtinai atitinka žalos atlyginimą ir palūkanas, kurie gali būti priteisti iš to nusikaltimo vykdytojo. Ši kompensacijos suma „*nebūtinai turi užtikrinti visišką šio nukentėjusiojo patirtos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimą*“ (60 punktas).

27 Teisingumo Teismas taip pat nustatė šias Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalies aiškinimo „reikšmingas <...> gaires“, į kurias valstybėms narėms *būtina* atsižvelgti siekiant užtikrinti, kad nukentėjusiesiems nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų būtų priteista „*teisinga ir tinkama*“ kompensacija:

i) valstybė narė viršytų pagal Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalį suteiktą diskreciją, „*jeigu jos nacionalinės teisės nuostatose būtų numatyta kompensacija nukentėjusiesiems nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų, kuri yra visiškai simbolinė arba akivaizdžiai nepakankama, atsižvelgiant į padaryto nusikaltimo pasekmių nukentėjusiesiems dydį*“ (63 punktas, išskirta papildomai);

ii) pagal Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalį nukentėjusiesiems skiriama kompensacija „*yra prisidėjimas prie jų patirtos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo*“ (64 punktas, išskirta papildomai);

iii) prisidėjimas prie turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo „*gali būti laikomas „teisingu ir tinkamu“, jei pakankamai kompensuojama už [tų nukentėjusiųjų] patirtas kančias*“ (64 punktas, išskirta papildomai);

iv) pagal Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalį nedraudžiama mokėti fiksuoto dydžio kompensacijų, jeigu ta suma gali skirtis „*atsižvelgiant į patirto smurto pobūdį*“, siekiant išvengti „*akivaizdžiai nepakankam[os]*“ kompensacijos priteisimo (65 ir 66 punktai);

- v) fiksuoto dydžio kompensacija negali būti laikoma „*teisinga ir tinkama*“, jeigu ji nustatoma neatsižvelgiant į padaryto nusikaltimo „*pasekmių [nukentėjusiesiems] dydį*“ (69 punktas);
- vi) kompensacija turi būti „*tinkamai [prisidedama] prie patirtos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo*“ (69 punktas, išskirta papildomai).
- 28 Byloje **BV** generalinis advokatas pažymėjo, kad kompensacijos mokėjimo pagal šią direktyvą pagrindas ir logika skiriasi nuo tų, kurie taikomi priteisiant kompensaciją pagal nacionalinę deliktinę teisę. Pagal nacionalinę deliktinę teisę iš nusikaltimo vykdytojo paprastai priteisiamas visiškas žalos atlyginimas arba restitucija, o skirta suma turi kuo labiau atitikti visą nukentėjusiojo patirtų nuostolių ir žalos atlyginimą. Vis dėlto Žalos atlyginimo direktyvoje numatyta kompensacija veikia grindžiama (bendro pobūdžio) vieša (pinigine) pagalba nusikaltimų aukoms, kurios pagrindas nėra kokios nors valstybių narių valdžios institucijų padaryta klaida.
- 29 Byloje **BV** generalinis advokatas taip pat pažymėjo, kad nors reikalavimas, jog kompensacija būtų teisinga ir tinkama, apriboja valstybių narių diskreciją, vis dėlto toks apribojimas yra gan „lengvas prisilietimas“. Taigi Žalos atlyginimo direktyvoje valstybėms narėms neabejotinai suteikta diskrecija kurti savo atitinkamas kompensacijų schemas. Vis dėlto nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui kyla klausimas dėl valstybių narių kompetencijos apriboti jų atitinkamų kompensacijų smurtinių tyčinių nusikaltimų aukoms schemų taikymo sritį taip, kad visiškai nebūtų atlyginama neturtinė žala, įskaitant dėl sukkelto skausmo ir kančių patirtą žalą.

Neturtinė žala

- 30 Sprendime **BV** Teisingumo Teismas nepatiksino, kokią žalą būtų galima laikyti „*neturtine*“. Atrodo, kad iki šiol Teisingumo Teismas nenagrinėjo šio klausimo, kiek tai susiję su Žalos atlyginimo direktyva.
- 31 Teisingumo Teismas šiek tiek nagrinėjo „*neturtinės*“ žalos sąvoką bylose, kuriose buvo prašoma atlyginti žalą pagal SESV 340 straipsnį ir duomenų apsaugos srityje.
- 32 Byloje, kurioje priimtas Sprendimas **Europos Sąjunga (atstovaujama Europos Sąjungos Teisingumo Teismo) / Kendrion NV** (C-150/17 P, ECLI:EU:C:2018:612) ir kurioje buvo nagrinėjamas ieškinys dėl žalos atlyginimo pagal SESV 340 straipsnį, generalinis advokatas gana išsamiai išnagrinėjo neturtinės žalos sąvoką savo išvados 12 puslapyje. 105 ir paskesniuose punktuose generalinis advokatas nurodė:

105. Žalos atlyginimu pagal SESV 340 straipsnį siekiama kuo labiau atkurti nukentėjusiojo turtą, kurį jis turėjo prieš ES institucijai pasielgiant neteisėtai.

Todėl turtinė žala, kuri yra tiesioginė šio elgesio pasekmė, paprastai atlyginama sumokant šiai žalai prilygstančią sumą.

106. Tačiau to [apskaičiuoti žalai prilygstančią sumą] neįmanoma padaryti esant nematerialiai, arba neturtinei, žalai. Daugelyje teisinių sistemų neturtinės žalos sąvoka reiškia žalą, kuri yra nemateriali ir kuriai sunku suteikti ekonominę vertę, nes, stricto sensu, ji neturi rinkos vertės. Įprasti šios žalos pavyzdžiai yra skausmas ir kančios, emocinis sukrėtimas, gyvenimo ar santykių pablogėjimas. Iš esmės ji apima įvairias fizinės ir (arba) psichologinės žalos formas. <...>

108. Jeigu piniginis (ir ne simbolinis) atlygis yra laikomas tinkamiausia žalos atlyginimo konkrečiu atveju forma, nėra lengva apskaičiuoti priteistiną sumą. Jurisdikciją tokioje byloje turintis teismas turi nustatyti sumą, kuri tinkamai atspindėtų nukentėjusiojo patirtą žalą, nepagrįstai nenubausdamas neteisėtai pasielgusio asmens. Nesant akivaizdžių ar bendrai pripažįstamų ekonominių lyginamųjų kriterijų, teismas gali vadovautis tik bendraisiais principais, kaip antai, viena vertus, sąžiningumo, teisingumo ir proporcingumo ir, kita vertus, nuspėjamumo, teisinio saugumo ir vienodo požiūrio principais.

109. Todėl neišvengiama tai, kad, siekdamas nustatyti neturtinės žalos buvimą, geriausias priemonės tinkamai ją atlyginti ir atitinkamais atvejais apskaičiuoti priteistiną sumą, teismas turės didelę diskreciją.

- 33 Teisingumo Teismo sprendimas **UI / Austrian Post AG**, C-300/21, buvo pirmasis, kuriame šis teismas išnagrinėjo neturtinę žalą, kiek tai susiję su 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (toliau – BDAR) 82 straipsniu. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad BDAR nėra nuostatos, kuria būtų siekiama apibrėžti kompensacijos, kurios duomenų subjektas galėtų reikalauti, apskaičiavimo taisyklės. Taigi, nesant Sąjungos teisės normų šioje srityje, kiekviena valstybė narė savo teisės sistemoje turi nustatyti tokių ieškinių reiškimo tvarką, ypač kriterijus, leidžiančius nustatyti mokėtinos kompensacijos dydį, su sąlyga, kad laikomasi minėtų lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų. Sprendime **VB / Natsionalna Agentsia Za Prihodite** (C-340/21, ECLI:EU:C:2023:986) Teisingumo Teismas patvirtino, kad sąvoka „neturtinė žala“ apima situaciją, kai duomenų subjektas pagrįstai nuogaštuoja, kad kai kurie jo asmens duomenys ateityje gali būti platinami arba jais gali būti piktnaudžiaujama.
- 34 2009 m. balandžio 20 d. Komisija pateikė Tarybai, Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ataskaitą dėl Žalos atlyginimo direktyvos taikymo. Ataskaitoje pateikti tuo metu vykdyto Žalos atlyginimo direktyvos įgyvendinimo valstybėse narėse nuo 2006 m. sausio 1 d. iki 2008 m. gruodžio 31 d. etapo įvertinimo rezultatai. Ataskaitoje, be kita ko, pažymėta, kad daugumoje valstybių narių schemų numatytos kompensacijos kūno sužalojimo ir

mirties atveju ir kad dauguma valstybių narių į savo schemas įtraukė ligas bei psichines traumas. Joje buvo padaryta išvada, kad nacionalinės kompensavimo schemos suteikia sąžiningas ir atitinkamas [teisingas ir tinkamas] kompensacijas nukentėjusiesiems ir kad atrodo, jog visose valstybėse narėse iš esmės tinkamai laikomasi direktyvos nuostatų.

Nacionalinė teisė

Nacionalinės teisės aktai

- 35 Schema nėra numatyta teisės aktuose. Tai – administracinė procedūra, pagal kurią nuo nusikalstamų veikų nukentėję asmenys gali prašyti valstybės kompensacijos. Pripažįstama, kad ji priimta anksčiau nei Žalos atlyginimo direktyva.

Nacionalinė jurisprudencija

Svarbi nacionalinė jurisprudencija, kurioje nagrinėjama, ar pagal Žalos atlyginimo direktyvą yra teisė į dėl sukkelto skausmo ir kančių patirtos žalos atlyginimą

- 36 Teisingumo Teismo sprendimą **BV** gana išsamiai išnagrinėjo *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas, Airija) sprendimuose **Doyle / Criminal Injuries Compensation Tribunal ir kt.** ir **Kelly / Criminal Injuries Compensation Tribunal ir kt.** [2020] IECA 342 (toliau – sprendimai **Doyle ir Kelly**). Apeliantai ginčijo Schemą remdamiesi keliais pagrindais ir, be kita ko, teigė, kad netaikant dėl sukkelto skausmo ir kančių patirtos žalos atlyginimo pažeidžiama Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalis.
- 37 Apeliantai teigė, kad teismai turi vadovautis lygiavertiškumo ir veiksmingumo principais ir jiems Teisingumo Teismo sprendime **BV** pavesta užtikrinti, kad „*būtu atsižvelgta į [tyčinio nusikaltimo] pasekmių nukentėjusiesiems dydį*“, įtraukiant įgaliojimus priteisti bendrąją žalą. Kitos apeliacinio proceso šalys teigė, kad Teisingumo Teismo išvados dėl „*teisingos ir tinkamos*“ kompensacijos (58 ir 61 punktuose) turi būti aiškinamos atsižvelgiant į Italijos schemą, pagal kurią numatyti fiksuoti kompensacijos dydžiai. O Airijoje galiojančioje Schemoje nenumatyta viršutinė riba ir gali būti mokamos išmokos už įvairias savo lėšomis padengtas išlaidas, įskaitant prarastas būsimas pajamas.
- 38 69 punkte *Court of Appeal* patvirtino, kad „*nebekyla abejonių, jog [Žalos atlyginimo] direktyvoje iš tiesų suteikta teisė į valstybės kompensaciją pagal Sąjungos teisę*“ nukentėjusiesiems nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų.
- 39 Atsižvelgdamas į tai, kad Teisingumo Teismas pateikė „*svarbų išaiškinimą*“ dėl Žalos atlyginimo direktyvos taikymo srities ir patvirtino Sąjungos teisėje numatytą teisę į kompensaciją, <...> [teisėjas] nurodė, kad būtina išnagrinėti, be kita ko, šios teisės apimtį ir taikymo sritį ir „*visų pirma kompensacijos už dėl sukkelto skausmo ir kančių patirtą žalą netaikymą pagal Airijos Schemą* <...>“.

- 40 *Court of Appeal* pažymėjo, kad Sprendime **BV** pateiktos pastabos patvirtino ir apeliančių, ir kitų apeliacinio proceso šalių požiūrį. Pastabos, kurios iš esmės patvirtino kitų apeliacinio proceso šalių požiūrį, buvo apibendrintos taip (129 punkte):

„Sprendime daromos nuorodos į valstybėms narėms suteiktą diskreciją, į būtinybę užtikrinti nacionalinių schemų finansinį gyvybingumą, į tai, kad kompensacija nebūtinai turi būti tokia pati, kokią turėtų mokėti nusikalstamą veiką faktiškai padaręs asmuo, kad draudžiama tai, kas yra „visiškai simboli[ška]“ arba „akivaizdžiai nepakankama“, ir tai, kad iš esmės pritarta schemoms, kuriose taikomi fiksuoti dydžiai, ko gero, patvirtina valstybės požiūrį.“

- 41 Dėl apeliančių požiūrio *Court of Appeal* atkreipė dėmesį į Sprendime **BV** „pasikartojančias nuorodas“ į turtinę ir neturtinę žalą ir nurodė (129 punkte):

„Vis dėlto gali būti laikoma, kad aiškios ir pasikartojančios nuorodos į „neturtinę“, taip pat turtinę žalą patvirtina apeliančių nuomonę, kad negalima iš karto visiškai atmesti dėl sukkelto skausmo ir kančių patirtos žalos atlyginimo.“

- 42 129 punkte *Court of Appeal* konstatavo:

„Mano nuomone, Sprendime BV pateikta daug informacijos apie tai, kas laikytina „teisinga ir tinkama“ kompensacija, tačiau jame aiškiai nenurodyta, ar valstybė narė turi suteikti kompensaciją už sukeltą skausmą ir kančias.“ (Išskirta papildomai)

- 43 *Court of Appeal* nusprendė, kad norint atsakyti į klausimą, ar pagal Schemą turi būti numatyta ir specialioji, ir bendroji žala (turtinė ir neturtinė žala), Airijos teismui gali prireikti pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, tačiau jis nebuvo pasirengęs pateikti tokio prašymo toje byloje, be kita ko, dėl to, kad toks prašymas būtų pernelyg ankstyvas.

Svarbi nacionalinė jurisprudencija dėl „neturtinės žalos“

- 44 Klausimas, kokią žalą turi patirti nuo smurtinio tyčinio nusikaltimo nukentėjęs asmuo, kad ji būtų laikoma „neturtinė“ žala, Airijos teisėje nėra išspręstas. Tai nenuostabu, nes Schemoje nenumatytas tokios žalos atlyginimas. Vis dėlto pažymėtina, kad neseniai *Irish Circuit Court* (Apygardos teismas, Airija) svarstė [„]neturtinės“ žalos apimties klausimą, kiek tai susiję su duomenų apsauga.

- 45 Sprendime **Kaminski / Ballymaguire Foods Limited** [2023] IECC 5, <...> [teisėjas] buvo įsitikinęs, kad dėl atsakovo įvykdyto *Data Protection Act 2018* (2018 m. Duomenų apsaugos įstatymas) ir (arba) BDAR pažeidimo ieškovas patyrė didelių nepatogumų ir miego sutrikimų, taigi jis turi teisę į neturtinės žalos atlyginimą. Teismas nurodė aspektus, į kuriuos gali būti atsižvelgta vertinant neturtinę žalą, įskaitant šiuos:

„Nėra minimalios reikalaujamos dydžio ribos, į kurią atsižvelgiant būtų galima pateikti reikalavimą atlyginti neturtinę žalą. Vis dėlto neturtinės žalos atlyginimas nemokamas „tik prislėgtam“ asmeniui.

Turi būti ryšys tarp duomenų apsaugos reikalavimų pažeidimo ir reikalaujamos atlyginti žalos.

Jei žala yra neturtinė, ji turi būti reali, o ne hipotetinė.

Žala turi būti įrodyta. Labai pageidautini patvirtinamieji įrodymai. Vadinasi, kai, pavyzdžiui, reikalaujama atlyginti žalą dėl sukkelto streso ir nerimo, pageidautina pateikti nepriklausomus įrodymus, pavyzdžiui, psichologo išvadą arba medicininius įrodymus <...>“

Svarbi nacionalinė jurisprudencija, susijusi su dėl sukkelto skausmo ir kančios patirtos žalos atlyginimo paskirtimi ir vertinimu

- 46 Bendrosios žalos (arba neturtinės žalos), patirtos dėl sukkelto skausmo ir kančių, atlyginimo paskirtis buvo išnagrinėta *Irish Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija) sprendime **Sinnott / Quinnsworth** [1984] ILRM 523, kuriame *Chief Justice* (vyriausiasis teisėjas) nurodė (p. 531):

„Bendrosios žalos atlyginimu siekiama suteikti teisingą ir pagrįstą piniginę kompensaciją už skausmą, kančias, nepatogumus ir gyvenimo malonumo praradimą, kuriuos ieškovas patyrė ir patirs dėl padarytų sužalojimų.“

- 47 Konsultacijoms skirtame dokumente „*Compensating the Victims of Crime*“ („Žalos atlyginimas nusikaltimų aukoms“) *Law Reform Commission* (Teisės reformų komisija, Airija) pažymi, kad nuo bet kokios nusikalstamos veikos nukentėjęs asmuo gali pareikšti ieškinį asmeniui, kuris, kaip įtariama, yra jį sužalojęs, nes nusikalstama veika paprastai laikoma ir deliktiniu teisės pažeidimu, pavyzdžiui, užpuolimo ir sužalojimo deliktu.

- 48 Dėl nusikalstamą veiką padariusio asmens mokėtino žalos atlyginimo įvertinimo *Court of Criminal Appeal* (Baudžiamasis apeliacinis teismas, Airija) sprendime **The People (DPP) / Lyons** [2014] IECCA 27, nurodė, kad:

„Beveik nekyla abejonių dėl to, kad iš asmens, kuris, darydamas baudžiamosios teisės pažeidimą, sužaloja kitą asmenį arba sukelia jam nuostolių, civiliniame procese individualiai ir atskirai priteisiamas visos žalos atlyginimas. Tai – civilinė atsakomybė, atsieta nuo nuteistojo baudžiamosios atsakomybės.“

- 49 Iš tiesų, nekalbant apie galimybę gauti padarytą žalą viršijantį žalos atlyginimą, žalos, kurią turi atlyginti deliktinė atsakomybėn patrauktas nusikalstamą veiką padaręs asmuo, dydis gali būti nustatytas remiantis *Personal Injury Guidelines* (Kūno sužalojimų gairės), kurias 2021 m. priėmė *Judicial Council* (Teisėjų taryba,

Airija) ir kuriose pateiktas žalos atlyginimo dydis, kuris, jos manymu, gali būti sąžiningai ir pagrįstai skirtas už įvairius kūno sužalojimus.

- 50 Spendime *DPP / Stephen Duffy* [2023] IESC 1 *Supeme Court* atkreipė dėmesį į Sprendimo *BV* svarbą ir 67 punkte nurodė:

„[Europos Sąjungos] Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad „teisinga ir tinkama“ kompensacija nusikaltimų aukoms nebūtinai turi būti tokio paties dydžio, koks gali būti priteistas iš nusikalstamą veiką padariusio asmens siekiant visiškai atlyginti žalą. Tai veikiau yra prisidėjimas prie patirtos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo. Be to, valstybės turi teisę užtikrinti, kad jų schemas būtų finansiškai gyvybingos. Vis dėlto priteisiant kompensaciją turi būti atsižvelgta į nusikalstamos veikos pasekmių nukentėjusiajam dydį ir ji negali būti „visiškai simbolinė arba akivaizdžiai nepakankama“.

BŪTINYBĖ KREIPTIS Į TEISINGUMO TEISMA

- 51 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui atrodo, kad reikia išsiaiškinti, ar pagal Žalos atlyginimo direktyvą valstybė[s] narė[s] privalo atlyginti nukentėjusiesiems turtinę ir neturtinę žalą. Ar Teisingumo Teismo sprendime *BV* nustatytos „reikšmingos <...> gairės“ yra būtinausi standartai, taikytini siekiant užtikrinti, kad pagal kompensacijų schemą tyčinių nusikaltimų aukoms būtų suteikta „teisinga ir tinkama“ kompensacija, kaip tai suprantama pagal 12 straipsnio 2 dalį?
- 52 Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui taip pat atrodo būtina išsiaiškinti, kokią žalą apima sąvoka „neturtinė žala“ ir ar ji apima, be kita ko, nukentėjusiajam sukeltą „skausmą ir kančias“. Trumpai tariant, ar valstybės narės privalo skirti tam tikrą kompensaciją už sukeltą skausmą ir kančias.“
- 53 Galiausiai iš Sprendimo *BV* aiškiai matyti, kad „teisinga ir tinkama kompensacija“, kaip tai suprantama pagal Žalos atlyginimo direktyvą, nebūtinai atitinka žalą, kuri gali būti priteista tą nusikalstamą veiką padariusiam asmeniui pagal Kūno sužalojimų gaires. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui atrodo, kad reikia patikslinti ryšį tarp, pirma, visos kompensacijos (t. y. žalos atlyginimo, kuris gali būti priteistas iš nusikalstamą veiką padariusio asmens nukentėjusiajam) ir, antra, sumos, kuri yra „teisinga ir tinkama kompensacija“, kaip tai suprantama pagal Žalos atlyginimo direktyvą.

PRAŠYMO PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ PATEIKIMO MOTYVAI

- 54 Visos prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nagrinėjamos bylos šalys teigia, kad, siekiant atsakyti į pirmiau nurodytus per plenarinį procesą kilusius klausimus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui reikia pagalbos aiškinant Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalį.

- 55 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas sutinka su tuo, kad Teisingumo Teismui priėmus Sprendimą **BV** reikia papildomai patikslinti, ar dėl to, kad pagal Schema draudžiama mokėti kompensaciją už skausmą ir kančias, kurie nesibaigė mirtimi, ji nėra suderinama su valstybės išpareigojimais pagal Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalį ir, jeigu taip, kokiais kriterijais turėtų vadovautis prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, vertindamas žalą, patirtą dėl sukkelto „skausmo ir kančių“.
- 56 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas buvo informuotas, kad Airijos *High Court* nagrinėjama apie 17 atskirų bylų, kuriose keliamas tas pats klausimas. Pagalba, kurią Teisingumo Teismas gali suteikti šioje byloje, bus naudinga sprendžiant tas bylas.
- 57 Siekiant išspręsti pirmiau nurodytus per plenarinį procesą kylančius klausimus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui reikia Teisingumo Teismo pagalbos aiškinant Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalį ir atsakant į konkrečius toliau pateiktus klausimus.

PREJUDICINIAI KLAUSIMAI

- a) Ar Direktyvos 2004/80/EB (toliau – **Žalos atlyginimo direktyva**) 12 straipsnio 2 dalyje nustatytas įpareigojimas valstybėms narėms užtikrinti „sąžiningą ir atitinkamą [teisingą ir tinkamą] kompensaciją“ smurtinių tyčinių nusikaltimų aukoms reiškia, kad nukentėjusiajam turi būti atlyginta ir turtinė, ir neturtinė žala, kaip tai suprantama pagal Sprendimą *Presidenza del Consiglio dei Ministri / BV* (toliau – Sprendimas **BV**) (C[-]129/19, EU:C:2020:566)?
- b) Jeigu į a klausimą būtų atsakyta teigiamai, kokio pobūdžio žalą apima sąvoka „neturtinė žala“?
- c) Visų pirma, ar sąvoka „neturtinė žala“ apima nukentėjusiajam sukeltą „skausmą ir kančias“?
- d) Jeigu į a ir c klausimus būtų atsakyta teigiamai, atsižvelgiant į tai, kad valstybės narės turi užtikrinti savo schemų finansinį gyvybingumą, koks turėtų būti nukentėjusiajam pagal Žalos atlyginimo direktyvą priteistos „teisingos ir tinkamos kompensacijos[“] santykis su deliktinės žalos atlyginimu, kuris būtų priteistas nukentėjusiajam iš atitinkamo nusikalstamą veiką padariusio asmens kaip deliktinės teisės pažeidėjo?
- e) Ar smurtinių tyčinių nusikaltimų aukoms nustatyta kompensacija pagal „Nusikalstamomis veikomis padarytos žalos atlyginimo schema“ (toliau – **Schema**) gali būti laikoma „sąžininga ir atitinkama [teisinga ir tinkama] kompensacija aukoms“ kaip tai suprantama pagal Žalos atlyginimo direktyvos 12 straipsnio 2 dalį, jeigu nukentėjusiajam priteisiama 645,65 EUR suma kaip kompensacija už sunkų akies sužalojimą, lėmusį ilgalaikį regos sutrikimą?

**PRAŠYMĄ PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ TEIKIANČIO
TEISMO POŽIŪRIS**

- 58 Teisingumo Teismo rekomendacijose nacionaliniams teismams dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikimo (2019/C3 80/01) nurodyta, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas gali glaustai nurodyti, kaip, jo manymu, reikėtų atsakyti į prejudicinius klausimus, nes ši informacija gali būti naudinga Teisingumo Teismui.
- 59 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo požiūris dėl pirmiau pateiktų a–c klausimų yra toks:

Trys Teisingumo Teismo daromos nuorodos (Sprendimo **BV** 60, 64 ir 69 punktuose) į „teisingą ir tinkamą kompensaciją“, aiškiai šalia „turtinės žalos“ apimančią „neturtinę žalą“, akivaizdžiai rodo, kad negalima visiškai netaikyti „neturtinės žalos“ atlyginimo.

Koncepciniu požiūriu neturtinė žala arba nuostoliai yra neatskiriami nuo „skausmo ir kančių“, už kuriuos mokamu bendrosios žalos atlyginimu siekiama suteikti teisingą ir pagrįstą piniginę kompensaciją.

Be to, Sprendimo **BV** 64 punkte Teisingumo Teismas nurodė, kad nukentėjusiesiems skiriama kompensacija yra „*prisdėjimas prie jų patirtos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo*“. Vėliau Teisingumo Teismas nurodė, kad toks prisdėjimas gali būti laikomas „teisingu ir tinkamu“, jei pakankamai kompensuojama už jų patirtas „kančias“. Nuoroda į „kančias“ taip pat akivaizdžiai reiškia, kad už sukeltą „skausmą ir kančias“ turi būti bent tam tikru mastu atlyginta.

Galiausiai sunku suprasti, kaip galima teigti, kad kompensacija nustatyta atsižvelgiant į „*pasekmių [nukentėjusiajam] dydį*“ (kaip nurodyta Sprendimo **BV** 63 ir 69 punktuose), jeigu visiškai neatlyginama dėl sukeltos „skausmo ir kančių“ patirta žala.

Taigi tam, kad kompensacija nukentėjusiajam galėtų būti laikoma „*sąžining[a] ir atitinkam[a] [teisinga ir tinkama] kompensacij[a]*“, kaip tai suprantama pagal 12 straipsnio 2 dalį, ja turi būti kažkiek atlyginta už patirtą „skausmą ir kančias“.

2024 m. kovo 22 d.